

Breddat säkerhetsbegrepp måste tas på allvar

Att klimatförändring och IT-sårbarhet är verkliga säkerhetshot mot Sverige, tas sedan länge för givet. Men den konkreta säkerhets- och försvarspolitikerna är i praktiken fortfarande rent militär. Det menar Anders Melbourn, journalist och statsvetare.

Anders Mellbourn är journalist och statsvetare. Tidigare chef för Utrikespolitiska institutet. Medförfattare till den aktuella rapporten Fred.Säkerhet.Försvar (finns på www.fredsagenda2014.se).

I snart 25 år har Sveriges försvarsmakt skakats om av dramatiskt förändrade förutsättningar. När det kalla kriget tog slut och Sovjetunionen upplöstes blev förutsättningarna för svensk säkerhetspolitik helt annorlunda. Hotet om ett europeiskt storkrig och en invasion av svenskt territorium var i praktiken borta.

I försvarsberedningar och säkerhetspolitiska analyser har försvar och säkerhetshot omformulerats. Klimatförsämring och annan miljöförstöring, energiberoenden, pandemier, störda IT-kommunikationer och den moderna samhällsinfrastrukturens sårbarhet i övrigt och gränsöverskridande organiserad brottslighet nämns bland de nya stora hoten. Sedan attackerna i USA 11 september 2001 ses den internationella terrorismen som det avgörande våldshotet.

Men – förutom terrorismen – har de nya säkerhetspolitiska hotbilderna inte fått praktisk plats i försvarspolitikerna. De nya säkerhetshoten blir kvar i bakgrundsanalyserna men ingen verkar vilja eller kunna formulera försvarsinsatser mot de här hoten som konkret skulle kunna identifieras som säkerhetspolitik och prissättas i en försvarsbudget. Någon samlad ny säkerhetspolitik där olika hot vägs och värderas mot varandra har vi ännu inte fått.

Däremot har den svenska försvarsmakten anmärkningsvärt snabbt anpassat sig till de förändrade militära förutsättningarna. Det traditionella invasionsförsvaret började avvecklas redan på 1990-talet och krigsmakten har gjorts om för att framför allt bidra till internationella insatser mot terrorgrupper och i fjärran konflikter som skulle kunna spridas vidare till närområdet.

Att döma av rapporterna från den nyss avslutade rikskonferensen med Folk och Försvar i Sälen, sätter samma politiker som begärt denna omfattande försvarsomläggning nu försvarsledningen under tryck att göra en ytterligare en omsvängning, nu tillbaka till ett mer traditionellt territorialförsvar hemma på grund av växande ambitioner från ett alltmer auktoritärt Ryssland. Det sammanfaller lämpligt med att militära internationella insatser ifrågasätts mer och mer. De har svårt att visa positivt resultat och USA verkar alltmer ovilligt att gå in i nya internationella engagemang.

Men vad vi framför allt behöver just nu är inte ytterligare en kursändring i den rent militära försvarsplanläggningen. Det är hög tid att äntligen väga in de bredare säkerhetspolitiska hoten som vi så vackert redovisat genom åren och ge dem en plats i försvarspolitik. För att på allvar kunna stå emot de våldsamma konflikthotet är det lika hög tid att begrunda diplomatiska honnørsord om konfliktförebyggande, förtroendeskapande och fredsbyggande som Sverige i sina bästa stunder fortfarande förknippas med. Det är en säkerhetspolitik som i dag annars mest förknippas med utvecklingssamarbete och biståndspolitik.

Allt försvar är inte militärt.

ANDERS MELLBOURN